कक्षिन् त्रि० कक्षं पापमस्त्यस्य सुखा० इनि । पापयुक्ते

कक्षीवत् पु० कक्ष्या अस्त्यस्य मतुप् नि० संज्ञायां संप्रसारणं दीर्घश्च । स्फोटायने ऋषिभेदे हेमच० । अन्यत्र कक्ष्यावत् कक्ष्यायुक्ते । "सोमानं स्वरणं कृणुहि ब्रह्मणस्पते । कक्षीवन्तं यऔशिजः" निरु० श्रुतिः कक्षीवान् कक्ष्यावान् निरु० । मनुष्यकक्ष एवाभिप्रेतः इति निरु० । "शतं कक्षीवाँ असुरस्य" ऋ०१,१२६,२, "अहं मनुररभवं सूर्य्यश्चाहं कक्षीवाँ ऋषिरस्मि विप्रः" ऋ०४, २६,१, "कक्षीवान् दीर्घतमसः पुत्रस्तत्संज्ञकः" भा० । अयञ्चाङ्गिरोगोत्रोत्पन्नः । "यवक्रीतश्च रैभ्यश्च अमावसु परावसू । औशिजश्चैव कक्षीवान् बलश्चाङ्गिरसः सुताः" भा०अनु०१५०अ० । "यवक्रीतोऽथ रैभ्यश्च कक्षीवानौशिजस्तथा" भा०अनु०१६५अ० । अयञ्च गोत्रप्रवर्त्तकः "कक्षीवतामाङ्गिरसौचथ्यगौतमौशिजकाक्षीवतेति । आश्व० श्रौ० १२,११,२, कक्षीवतोऽपत्यम् अण् । काक्षीवत तत्पुत्रे प्रवरर्षिभेदे । "कक्षीवन्तं यऔशिजः इति श्रुतिमधिकृत्य उशिजः पुत्रः उशिग् वष्टेः कान्तिकर्म्मणः" निरुक्तोक्तेः औशिजशब्द तालव्यमध्यएव साधुः भारते मूर्द्धन्यमध्यपाठः लिपिकरप्रमादकृत एव । एवं श्रुतिसूत्र भारतादौ पा०सूत्रे च ईकारमध्यपाठदर्शनात् हेम०कक्षीवच्छब्द एव । शब्दकल्पद्रुमे कक्षावच्छब्दकल्पनं निर्मूलम् ।

कक्षेयु पु० "रौद्राश्वस्य घृताचीसम्भूते पुत्रभेदे । "रौद्राश्वस्य महेष्वासा दशाप्सरसि सूनवः" इत्युपक्रम्य "ऋचेयुरथ कक्षेयुः कृकणेयुश्च वीर्य्यवान्" इत्यादिना तस्य दश पुत्रा दर्शिताः भा०आ०९०अ० "आयुःक्षुपश्च राजर्षिः कक्षेयुश्च नराधिपः" भा० अनु०१६५अ० । "रौद्राश्वस्य घृताच्यां वै दशाप्सरसि सूनवः। ऋचेयुः प्रथमस्तेषां कृकणेयुस्तथैव च । कक्षेयुः स्थण्डिलेयुश्च" हरिवं०३१

कक्षोत्था त्रि० कक्षात् जलप्रायदेशादुत्तिष्ठति उद्+स्था—क ५त० । भद्रमुस्तायां राजनि० । (नागरमुथा) तस्या जलप्रायदेशजत्वात्तथात्वम् ।कक्षोद्भवादयोऽप्यत्र ।

कक्ष्य त्रि० कक्षे भवः यत् । "कक्षोवीरुधिदोर्मूले कच्छ शुष्क वने तृणे" इति विश्वोक्तलतादि १भवे । २रुद्रभेदे पु० । "नमो वन्याय च कक्ष्याय च"यजु०१६,३३, रुद्राध्याये रुद्रभेदकथने । ३कक्षपूरके त्रि०।"श्येन आसामदितिः कक्ष्योमदः" ऋ० ५,४४,११, "कक्ष्यः कक्षापूरकः मदः" भा० । कक्षे मध्ये भवः यत् । ४उत्तरीयवस्त्रे ५हर्म्यादिप्रकोष्ठे राजगृहादेर्वेष्टनावच्छिन्ने ६देशे राजगृहादेः ७प्रारम्भकोष्ठके ८सादृश्ये ९कक्षबद्धरज्ज्वौ १०काञ्च्यां मेखलारज्ज्वौ ११वस्त्राञ्चले १२गजमध्यबन्धनरज्ज्वौ च स्त्री । स्वार्थे यत् । १३उद्योगे १४परिकरबन्धने च स्त्री । "ते वतीत्य जनाकीर्णा कक्ष्यास्तिस्रो नरर्षभाः" भा०स०२० । "अभिगम्य गृहं भ्रातुः कक्ष्यामपि विगृह्य च" रामा० । अत्र क्लीवमपि "अन्ये च हरयोद्वास्था गृहकक्ष्यातास्तथा" रामा० । १५गुञ्जायां शब्दरत्ना० १६पार्श्वभागे न० । "शोभितं हेमकक्ष्यैश्च हेमपट्टैर्विभूषितम्" । रामा० "परार्थे बद्धकक्ष्याणां तादृशां सम्भवः कुतः"पुरा० । १७अङ्गुलौ स्त्री निघण्टुः ।

कक्ष्यावत् पुंस्त्री कक्ष्यास्त्यस्य मतुप् मस्य वः । ऋषिसंज्ञाभावात् न संप्र० । हस्तिनि हेमच० स्त्रियां ङीप् ।

कक्ष्यावेक्षक पु० कक्षावेक्षकार्थेषु ।

कख हासे भ्वा० पर०अक०सेट् एदित् घटादि वोपदेवः । कखति एदित्त्वात् अकखीत् । चकाख णिच् कखयति । पा० मते नास्य एदित्त्वं तेन अकखीत्-अकाखीत् इतिभेद न वा तन्मते घटादि । तेन काखयत्येव । कादित्वात् प्रनिकखति इत्यादौ न णत्वम् ।

कख्या स्त्री कख-यत् । हर्म्यादिप्रकोष्ठे कक्षार्थे शब्दर० ।

कग क्रियामात्रे भ्वादि० पर० सक० अक० च सेट् एदित् वोप० । कगति अकगीत् । पा० नेदित्त्वम् तेन अकगीत् अकागीत् कागयति । चकाग प्रनिकगति न णत्वम् ।

कङ्क पुंस्त्री ककि-अच् । १पक्षिभेदे । (काँक) । "कङ्कपत्रः शिलीमुखः" इत्युक्तेस्तस्य पक्षिण शरपुङ्खः क्रियते । "शरास्तयोस्तु बभूवुः कङ्कबर्हिणवाससः" भा० वि०५८ । स च पक्षी सुरमासुतकुलजः"अनलायाःशुकी पुत्री कङ्कस्तु सुरमासुतः"भा०आ०६६अ० । २महाराजचूते राजनि० । ३क्षत्रियमात्रे शब्दमाला । ४यमे ५छद्मना द्विजवेशधरे मेदि० "कङ्कोनाम द्विजोभूत्वा मताक्षः प्रियदेवनः" भा० व०२अ० । युधिष्ठिरस्य छद्मना द्विजवेशतया तथात्वम् । ६सुदेवानुजभेदे "देवमीढस्य शूरस्य मारिषा नाम पत्न्यभूत् । तस्यां स जनयामास दश पुत्रान् क्रमेण च । वसुदेवं देवभागं देवश्रवसमानकम् । सृञ्जयं श्यामकं कङ्कं शमीकं वत्सकं वृकम्"इत्युक्त्वा "कङ्कस्य कर्पिकायां वै ऋतधामाजयावपि" इति तत्पुत्रोत्पत्तिरुक्ता ।

"कृतवर्म्मा ह्यनाधृष्टिः शमीकः समितिञ्जयः । कङ्कः शङ्कुश्च कुन्तिश्च सप्तैते वै महारथाः" भा०स०१३ । ७उग्रसेनकन्याभेदे स्त्री । "तेषां (उग्रसेनसुतानाम्)